

Wpływ sądowego obniżenia opłaty egzekucyjnej na finansowanie działalności komornika sądowego

1. Wprowadzenie

Obniżenie opłaty egzekucyjnej przewidziane w art. 48 ustawy o kosztach komorniczych¹, określane w języku prawniczym jako miarkowanie²,

¹ Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (tj. Dz.U. z 2024 r., poz. 377); dalej: u.k.k.

² Tak. m.in. P. Ciszewski, *Problematyka obniżenia opłaty stosunkowej w postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2013, nr 4–6, s. 51 i nast.; P. Biezuński, *Miarkowanie wysokości opłaty egzekucyjnej*, M.Prawn. 2013, nr 2, s. 109 i nast.; Ł. Zamojski, *Miarkowanie opłaty egzekucyjnej*, PS 2014, nr 11–12, s. 121 i nast.; idem, *Miarkowanie opłat egzekucyjnych według ustawy z 28.2.2018 r. o kosztach komorniczych*, M.Prawn. 2019, nr 9, s. 477 i nast.; T. Zembruski, *Sądowe miarkowanie opłaty egzekucyjnej*, PPC 2016, nr 3, s. 595 i nast.; idem, *Sądowe obniżanie opłaty egzekucyjnej, nowa czy stara instytucja?* [w:] *Koszty komornicze. Zbiór studiów*, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2022, s. 125 i nast.; J. Szachta, *Miarkowanie opłaty egzekucyjnej za egzekucję świadczeń pieniężnych – zagadnienia wybrane*, PPE 2022, nr 1, s. 47 i nast. Posługiwanie się pojęciem „miarkowanie opłaty egzekucyjnej” jako synonimicznym pojęcia „obniżanie opłaty egzekucyjnej” może nasuwać wątpliwości pod względem językowym. Pojęcie to oznacza bowiem „utrzymywać coś w odpowiednich granicach, we właściwych rozmiarach” (*Mały słownik języka polskiego*, pod red. E. Sobol, Warszawa 1994, s. 433), czyli możliwość korygowania zarówno „w górę, jak i w dół” (podwyższać, obniżać), tymczasem na gruncie art. 48 u.k.k. jest ujmowane wyłącznie jako obniżanie opłaty egzekucyjnej. T. Zembruski, *Sądowe...*, op. cit., s. 126 i cytowana tam. literatura przedmiotu. Dla uniknięcia nieporozumień w dalszej części niniejszych rozważań posłużono się pojęciem „obniżenie opłaty egzekucyjnej”.

od chwili wprowadzenia do postępowania egzekucyjnego ustawą z dnia 24 września 2004 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego³, jest przedmiotem żywego zainteresowania orzecznictwa⁴ i doktryny⁵. Dotychczasowe wypowiedzi ukierunkowane są raczej na postępowanie o obniżenie opłaty egzekucyjnej, w szczególności na przesłanki obniżenia, właściwość organu w sprawie o obniżenie i aspekt społeczny obniżenia, natomiast na ogół pomijany jest wpływ obniżenia opłaty na finansowanie działalności komornika sądowego (funkcja fiskalna kosztów komorniczych).

Oceny obniżenia opłaty egzekucyjnej należy dokonywać w kontekście statusu komornika jako szczególnego rodzaju organu państwowego, z przymiotem funkcjonariusza publicznego, dokonującego czynności na własny rachunek⁶. Dlatego też wypada poczynić kilka uwag wstępnych dotyczących statusu komornika sądowego i finansowania powierzonych mu zadań.

Status prawny komornika sądowego uregulowany jest zasadniczo w ustawie z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych⁷. Zgodnie z unormowaniami tej ustawy komornik sądowy jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym (art. 2 ust. 1 u.k.s.), który w zakresie wykonywania powierzonych mu czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczają-

³ Dz.U. Nr 236, poz. 2356. Możliwość obniżenia opłaty egzekucyjnej wprowadzoną ustawą z dnia 24 września 2004 r. (w art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1309 ze zm.; dalej: u.k.s.e.) uchylono ustawą z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2007 r. Nr 112, poz. 769), następnie przywrócono ustawą z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2010 r. Nr 40, poz. 228) (w art. 49 ust. 7–10 u.k.s.e.).

⁴ Por. m.in.: wyrok TK z dnia 8 maja 2006 r., P 18/05, Dz.U. z 2006 r. Nr 84, poz. 585; wyrok TK z dnia 30 kwietnia 2012 r., SK 4/10, Dz.U. z 2012 r., poz. 512; uchwała SN z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 16/07, OSNC 2008/6/58; uchwała SN z dnia 27 czerwca 2013 r., III CZP 2014/2/12; uchwała SN z dnia 26 października 2016 r., III CZP 63/16, OSNC 2017/7–8/77.

⁵ Zob. przyp. 2, a ponadto: Z. Knypl, *Nakład pracy komornika jako kryterium ustalenia opłaty egzekucyjnej*, PPE 2014, nr 11, s. 41 i nast.; M. Dziewulska, *O niemożności obniżenia opłaty stosunkowej przez sąd w ramach nadzoru sprawowanego na podstawie art. 759 § 2 kodeksu postępowania cywilnego*, PS 2015, nr 11–12, s. 139 i nast.; A. Sadza, *Obniżenie opłaty egzekucyjnej na wniosek wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym wszczętym przed dniem wejścia w życie ustawy o kosztach komorniczych*, M.Prawn. 2021, nr 5, s. 245 i nast.; M. Generowicz, *Dopuszczalność złożenia przez obowiązanego wniosku o obniżenie opłaty stosunkowej ustalonej w postępowaniu zabezpieczającym*, PS 2024, nr 6, s. 78 i nast.

⁶ A. Kościółek, J. Studzińska, *Koszty komornicze. Aspekty praktyczne*, Sopot 2023, s. 334.

⁷ T.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1458; dalej: u.k.s.

cym jest organem władzy publicznej (art. 3 ust. 1 u.k.s.)⁸. Komornik sądowy, chociaż działa przy sądzie rejonowym, to pozostaje jednak poza strukturą organizacyjną sądu, nie jest zatem organem sądowym i tym samym nie jest organem wymiaru sprawiedliwości w rozumieniu art. 175 ust. 1 Konstytucji RP⁹. Ze względu na ścisłe powiązanie organizacyjne i funkcjonalne z sądem rejonowym (poddanie komornika nadzorowi sądu oraz prezesa właściwego sądu rejonowego) oraz powierzone komornikom kompetencje do wykonania prawomocnych orzeczeń sądowych i innych tytułów wykonawczych pochodzących od sądu oraz organów pozasądowych, w doktrynie komornik uznawany jest za pomocniczy organ wymiaru sprawiedliwości¹⁰.

Zakres zadań powierzonych komornikowi jest określony przede wszystkim w art. 3 u.k.s. oraz w innych ustawach¹¹. Pomijając rozbieżności terminologiczne, można wyróżnić trzy grupy czynności powierzonych komornikom¹²:

- 1) czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym określone w art. 3 ust. 4 pkt 1–3 u.k.s.;

⁸ A. Olaś [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom IV. Cz. I. Postępowanie nieprocesowe*, pod red. P. Rylskiego, M. Walasika, Warszawa 2021, s. 712 i nast. oraz cytowana tam literatura przedmiotu.

⁹ R. Reiwer [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, pod red. R. Reiwer, Warszawa 2021, s. 12; A. Antkiewicz [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz*, pod red. J. Świeczkowskiego, M. Świeczkowskiej-Wójcikowskiej, Warszawa 2020, s. 37 i nast.

¹⁰ Wyrok TK z dnia 3 grudnia 2003 r., K 5/02, OTK-A 2003/9/98; wyrok TK z dnia 12 kwietnia 2012 r., SK 21/11, OTK-A 2012/4/38; K. Lubiński, *Status publicznoprawny komornika sądowego* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, pod red. K. Lubińskiego, Sopot 2000, s. 16; idem, *Status konstytucyjnoprawny zawodu komornika sądowego* [w:] *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, pod red. K. Lubińskiego, Warszawa 2013, s. 35; R. Reiwer, *Komornik sądowy w nowej ustawie regulującej wykonywanie tego zawodu* [w:] *Status prawny komornika sądowego. Wyzwania współczesności*, pod red. M. Jabłońskiego, A. Marciniaka, Sopot 2016, s. 15; R. Reiwer [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 12; A. Antkiewicz [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 38.

¹¹ Spośród innych ustaw zawierających regulacje dotyczące czynności komornika można wskazać chociażby ustawę z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 2017, art. 24 ust. 1), ustawę z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 614, art. 174 ust. 1), ustawę z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1438, art. 22, art. 105, art. 212 ust. 1).

¹² W art. 3 ust. 1 i 3 u.k.s. jest mowa o czynnościach komornika, natomiast w ust. 2 i 3 tego artykułu – o zadaniach. Pojęcia te są pojęciami synonimicznymi, w związku z czym wskazane zróżnicowanie terminologiczne jest pozbawione praktycznego znaczenia.

- 2) inne czynności niż wykonywanie orzeczeń w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym określone w art. 3 ust. 4 u.k.s.;
- 3) czynności określone w innych ustawach (art. 3 ust. 3 pkt 4 u.k.s.)¹³.

Spośród wskazanych wyżej czynności powierzonych komornikowi podstawową formą jego działalności jest prowadzenie egzekucji sądowej i postępowania zabezpieczającego w stadium wykonawczym. Ta sfera działalności komornika stanowi realizację funkcji państwa pozostającą w ścisłym związku z wymiarem sprawiedliwości w sprawach cywilnych¹⁴.

Wskazany wyżej zakres czynności powierzonych komornikowi jako organowi władzy publicznej (art. 3 ust. 1 u.k.k.) nie wyczerpuje jednak całości podejmowanych przez niego czynności w związku z realizacją powierzonych mu zadań. Komornik podejmuje bowiem wiele innych czynności związanych z koniecznością zorganizowania, zarządzania i utrzymania kancelarii komorniczej, w ramach której realizuje powierzone mu zadania, niebędących realizacją tych zadań. Chodzi przede wszystkim o takie czynności, jak zatrudnianie pracowników, najem lokalu, w którym prowadzona jest kancelaria, najem środków transportu specjalistycznego¹⁵.

Powierzenie komornikowi określonych zadań nie znajduje jednak przełożenia na uregulowania zawarte w ustawach o komornikach sądowych i kosztach komorniczych dotyczące kosztów działalności komornika i zasad prowadzenia kancelarii (art. 149 i nast. u.k.s.)¹⁶. Ustawodawca nie zapewnia bowiem komornikowi sądowemu środków finansowych (budżetowych) niezbędnych do rozpoczęcia pełnienia służby, zapewnienia bieżącego funkcjonowania

¹³ Zob. A. Jarocho [w:] *Koszty komornicze. Zbiór studiów*, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2022, s. 15 i nast.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ A. Jarocho [w:] *Koszty...*, op. cit., s. 18.

¹⁶ Jak trafnie zauważył I. Kunicki, *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 9, w tytule rozdziału 8 ustawy o komornikach sądowych oraz przepisach tego rozdziału (art. 150 ust. 4, art. 152) wadliwie zostało użyte sformułowanie „koszty działalności egzekucyjnej”, podczas gdy przepisy tego rozdziału mają na względzie koszty całej sfery działalności zawodowej komornika, nie tylko sfery egzekucyjnej, oraz prywatne dochody komornika mające zapewnić jemu i jego rodzinie środki utrzymania. W związku z tym w niniejszym opracowaniu posłużono się zwrotem „finansowanie”, ewentualnie „koszty działalności komornika”, a nie „finansowanie (koszty) działalności egzekucyjnej komornika”, chyba że kwestie dotyczą wyłącznie działalności egzekucyjnej.

kancelarii oraz dochodów mających zapewnić mu zaspokojenie potrzeb życiowych jego i rodziny na poziomie odpowiednim do sprawowanego urzędu. Wyjątek dotyczy wydatków i opłat komorniczych, od których zależy podjęcie czynności przez komornika, oraz opłaty w razie wykonania zabezpieczenia pieniężnego lub europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym należnych od strony zwolnionej od kosztów komorniczych (art. 46 ust. 1 u.k.k.). Sumy odpowiadające wysokości należnych wydatków i opłat komorniczych wypłaca komornikowi tymczasowo sąd rejonowy, przy którym działa komornik (ze środków Skarbu Państwa), co – jak się wydaje – w finansowaniu działalności komorników ma relatywnie niewielkie znaczenie¹⁷.

Komornik ze względu na charakter pełnionej służby jest pozbawiony możliwości prowadzenia działalności gospodarczej (art. 33 ust. 2 u.k.s.) i podejmowania innego rodzaju działalności w celu pozyskania dodatkowych dochodów poza zatrudnieniem na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym w szkole wyższej w łącznym wymiarze nieprzekraczającym pełnego wymiaru czasu pracy pracowników na tych stanowiskach (art. 33 ust. 4 u.k.s., art. 34 u.k.s.)¹⁸.

2. Finansowanie działalności komornika

Komornik koszty związane z realizacją powierzonych mu zadań, określonych w art. 3 ust. 3 i 4 u.k.s., finansuje z wynagrodzenia prowizyjnego, stanowiącego część opłaty egzekucyjnej (art. 150 u.k.k.), z opłat za przeprowadzenie innego postępowania niż egzekucyjne albo dokonanie innych czynności (art. 18 ust. 1 pkt 2 u.k.k.)¹⁹ oraz z zaliczek na pokrycie

¹⁷ Sumy wypłacone przez sąd rejonowy (tymczasowo) komornik zwraca temu sądowi po ich wyegzekwowaniu z pierwszeństwem przed wszystkimi innymi należnościami (art. 46 ust. 3 u.k.k.).

¹⁸ I. Kunicki, *Ustawa...*, op. cit., s. 9; A. Jarocho [w:] *Koszty...*, op. cit., s. 24.

¹⁹ Opłaty komornicze za przeprowadzenie innego postępowania niż egzekucyjne albo dokonanie innych czynności stanowią w całości należność komornika. J. Jagieła, *Opłaty komornicze i zakres ich miarkowania* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2018, s. 393; A. Durda, *Czynności nieegzekucyjne wykonywane przez komornika sądowego*, Sopot 2025, s. 90.

niezbędnych wydatków gotówkowych podlegających zwróceniu²⁰. Zasadnicze źródło przychodu komornika, z którego pokrywane są koszty prowadzonej działalności, stanowi jednak wynagrodzenie prowizyjne za przeprowadzenie egzekucji świadczeń pieniężnych, wykonanie zabezpieczenia roszczenia i europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym (art. 18 ust. 1 pkt 1 u.k.k.). Zdecydowanie mniejszy udział w finansowaniu przez komornika prowadzonej działalności mają opłaty stałe uzyskane w sprawach o egzekucję świadczeń niepieniężnych oraz przeprowadzenie innego postępowania i dokonanie innych czynności.

Wynagrodzenie prowizyjne, zgodnie z art. 150 u.k.s., przysługuje komornikowi za pełnioną służbę proporcjonalnie do wysokości uzyskanych opłat egzekucyjnych stanowiących niepodatkową należność budżetową o charakterze publicznym pobieranych za czynności wymienione w art. 3 ust. 3 pkt 1–2a u.k.k.²¹ na zasadach określonych w ustawie z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (149 ust. 1 u.k.s.)²². Wysokość wynagrodzenia prowizyjnego komornika ma charakter degresywny, jest uzależniona od wysokości uzyskanych przez niego opłat egzekucyjnych i wynosi od 99% w przypadku, gdy łączna wysokość opłat nie przekroczy 500 000 zł, do 60% od nadwyżki uzyskanych opłat przekraczającej 2 000 000 zł uzyskanych opłat w danym roku kalendarzowym.

²⁰ Katalog wydatków podlegających zwróceniu komornikowi ma charakter zamknięty. Zwróceniu podlegają wydatki określone w przepisach ustawy (art. 5 u.k.k.), przede wszystkim w art. 6 u.k.k. Pozostałe wydatki związane z wykonywaniem powierzonych zadań komornik pokrywa ze środków przeznaczonych na finansowanie działalności. I. Kunicki, *Ustawa...*, op. cit., s. 39; A. Kościółek, J. Studzińska, *Koszty...*, op. cit., s. 31–32. Ponieważ zwrot wydatków nie stanowi źródła dochodów komornika, problematyka ta ze względu na temat niniejszego artykułu zostanie pominięta.

²¹ Czynnościami określonymi w art. 3 ust. 3 pkt 1–2a są: 1) wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach o roszczenia pieniężne i niepieniężne oraz zabezpieczenie roszczeń, w tym europejskich nakazów zabezpieczenia na rachunku bankowym, z uwzględnieniem wyjątków przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego, 2) wykonywanie innych tytułów wykonawczych oraz tytułów egzekucyjnych, które podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej bez zaopatrywania ich w klauzulę wykonalności; 2a) wykonywanie postanowień o zabezpieczeniu środka dowodowego oraz postanowień nakazujących wydanie środka dowodowego w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej.

²² Należy zwrócić uwagę na brak konsekwencji terminologicznej ustawodawcy odnośnie do opłat egzekucyjnych na gruncie ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych i ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych. W pierwszej z nich opłaty egzekucyjne zaliczone zostały do opłat komorniczych (art. 18), podczas gdy na gruncie drugiej zostały zakwalifikowane do niepodatkowych należności budżetowych (art. 149 ust. 1).

Różnica między opłatami pobieranymi przez komornika za czynności określone w art. 3 ust. 3 pkt 1–2a u.k.k. a wynagrodzeniem prowizyjnym komornika stanowi dochód Skarbu Państwa, mimo że poza sumami wypłaconymi tymczasowo przez sąd rejonowy odpowiadającymi wysokości wydatków lub opłat należnych od strony zwolnionej od kosztów komorniczych oraz opłaty określonej w art. 31 ust. 2 u.k.k. (za wykonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego lub europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym), których egzekucja okazała się bezskuteczna albo postępowanie egzekucyjne zostało umorzone z innych przyczyn (art. 46 ust. 1 i 2 u.k.k.), Skarb Państwa nie ponosi żadnych wydatków na finansowanie działalności egzekucyjnej i innego rodzaju czynności komornika.

Opłaty komornicze, a ściślej wynagrodzenie prowizyjne komornika i opłaty za przeprowadzenie innego postępowania niż egzekucyjne oraz za dokonanie innych czynności, z których komornik finansuje koszty prowadzonej działalności (art. 152 u.k.k.), mają charakter normatywny, publicznoprawny i ryczałtowy²³. Ich wysokość, sposób ustalania i poboru określają przepisy wspomnianej ustawy o kosztach komorniczych. Z tego względu, że komornik w ramach prowadzonej działalności podejmuje różne działania i z różnym skutkiem, w różny też sposób określone są opłaty komornicze. Zgodnie z art. 19 u.k.k. opłaty komornicze są zatem stosunkowe albo stałe. Opłaty stosunkowe nie mogą być niższe niż 150 zł i wyższe niż 50 000 zł (art. 25 u.k.k.) wartości wyegzekwowanego, egzekwowanego, pozostałego do wyegzekwowania świadczenia, wartości mienia objętego zabezpieczeniem, z wyjątkiem gdy egzekucja prowadzona jest z nieruchomości i w inny sposób. W wypadkach szczególnych opłaty stosunkowe nie mogą być niższe niż 200 zł (art. 28 ust. 2 i 4 u.k.k., art. 48 ust. 5 u.k.k.) albo 300 zł (art. 28 ust. 3 u.k.k.).

Normatywne uregulowanie wysokości opłat komorniczych w ustawie o kosztach komorniczych z dnia 28 lutego 2018 r.²⁴, analogicznie jak na gruncie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji²⁵,

²³ Zob. wyrok TK z dnia 13 grudnia 2011 r., SK 44/09, Dz.U. z 2011 r. Nr 279, poz. 1646.

²⁴ T.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 377.

²⁵ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1309 ze zm.

ma charakter ryczałtowy²⁶. W przypadku opłat stałych jest to oznaczona kwota pieniężna, natomiast w przypadku opłat stosunkowych jest ściśle powiązana z wyegzekwowanym, egzekwowanym, pozostałym do wyegzekwowania świadczeniem oraz mieniem objętym zabezpieczeniem (efektywnością egzekucji, zabezpieczenia). Ustalenie wysokości opłat zarówno stałych, jak i stosunkowych opiera się na założeniach szacunkowych²⁷. Jak podkreślił Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 3 grudnia 2003 r., wysokość opłat egzekucyjnych ustalana jest normatywnie w sposób niezwiązany z kosztami konkretnego postępowania egzekucyjnego. Ustawa nie zakłada zatem, że każde postępowanie egzekucyjne ma przynosić komornikowi „dochód”, ani nawet że każde postępowanie egzekucyjne będzie się „bilansować”, tj. komornik otrzyma dokładnie tyle, ile wynosiły jego wydatki w tym postępowaniu. To zaś oznacza, że nie jest wykluczone obciążenie komornika pewnymi kosztami, skoro zgodnie z konstrukcją opłaty jako „ryczałtowego” zwrotu kosztów dopuszczalne jest, aby otrzymał on kwotę wyższą niż jego wydatki; możliwa jest również sytuacja odwrotna, polegająca na braku należytego zwrotu kosztów²⁸. W uzupełnieniu przytoczonego wyżej stanowiska TK należy dodać, że komornik z uzyskanego wynagrodzenia prowizyjnego oraz innych opłat komorniczych poniesie koszty egzekucji bezskutecznej (z wyjątkiem wydatków i opłat należnych od strony zwolnionej od kosztów komorniczych, które poniesie sąd rejonowy – Skarb Państwa, przy którym działa komornik), koszty egzekucji deficytowej, koszty wykonania innych zadań oraz wydatki związane z wykonywaniem powierzonych mu czynności egzekucyjnych i innego rodzaju, które nie podlegają zwróceniu, m.in. koszty związane z bieżącym funkcjonowaniem kancelarii komorniczej.

Już na gruncie poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji wskazywano, że pobrane i wyegzekwowane

²⁶ Wyrok TK z dnia 26 czerwca 2012 r., P13/11, Dz.U. z 2012 r., poz. 759; M. Uliasz [w:] *System Postępowania Cywilnego. Tom 8. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, pod red. K. Flagi-Gieruszyńskiej, Warszawa 2021, s. 1560; idem [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz*, pod red. J. Świeczkowskiego, M. Świeczkowskiej-Wójcikowskiej, Warszawa 2020, s. 1094.

²⁷ Zob. wyrok TK z dnia 28 czerwca 2017 r., P 63/14, Dz.U. z 2017 r., poz. 1343; M. Uliasz [w:] *System...*, op. cit., s. 1560; A. Kościółek, J. Studzińska, *Koszty...*, op. cit., s. 114.

²⁸ Wyrok TK z dnia 3 grudnia 2003 r., K 5/02, Dz.U. z 2003 r. Nr 212, poz. 2077.

opłaty mają służyć przede wszystkim pokryciu całokształtu kosztów działalności komornika²⁹. Myśl ta zdaje się wynikać także z wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 grudnia 2003 r., K 5/02 stwierdził, że zarzut naruszenia przewidzianej w art. 64 ust. 2 Konstytucji ochrony praw majątkowych komornika mógłby być uzasadniony w sytuacji, gdyby założeniem normatywnym ustawodawcy, a nie wynikającym tylko z sytuacji faktycznej, była konieczność ponoszenia kosztów działalności egzekucyjnej z własnego majątku komornika, i to z majątku, który nie pochodzi z opłat egzekucyjnych w innych sprawach, czyli przy określonych średnich kosztach postępowania egzekucyjnego i określonym statystycznie poziomie ściągальności opłat egzekucyjnych prognoza ustawodawcy co do wpływów komorników okazała się oczywiście błędna i prowadzi do tego, że wykonywanie tego zawodu na ustawowych warunkach jest z założenia deficytowe, a zatem „nieopłacalne”³⁰. Niezbędne jest zatem zachowanie finansowej możliwości pokrycia ogólnych kosztów działalności egzekucyjnej (art. 152 u.k.s.), które przekraczają znacznie zwykłą sumę kosztów poszczególnych egzekucji³¹. Wiąże się to z tym, że działalność komornika nie jest zwykłą działalnością gospodarczą prowadzoną na własny rachunek, lecz działającego przy sądzie rejonowym funkcjonariusza publicznego, wykonującego powierzona mu przez ustawodawcę funkcję władzy publicznej, którego czynności są aktem władzy publicznej³².

Wskazany wyżej postulat uregulowania wysokości kosztów komorniczych na poziomie, który zapewni funkcjonowanie kancelarii komorniczej oraz odpowiedni dochód komornikowi i jego rodzinie, jest aktualny także w aktualnie obowiązującym stanie prawnym. Wydaje się, że nie został jednak należycie dostrzeżony przy opracowywaniu obecnie obowiązującej ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych. Z uzasadnienia do projektu tej ustawy wynika raczej dążenie do zmniejszenia obciążenia

²⁹ Z. Merchel, *Koszty egzekucji komorniczej po nowelizacji ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz kodeksu postępowania cywilnego*, M.Prawn. 2005, nr 4, s. 186; J. Nowak, *Funkcje opłaty stosunkowej od świadczeń wyegzekwowanych – postulaty de lege ferenda*, PPE 2018, nr 4, s. 58–59.

³⁰ Wyrok TK z dnia 3 grudnia 2003 r., K 5/02, Dz.U. z 2003 r. Nr 212, poz. 2077

³¹ A. Marciniak, *Opłaty egzekucyjne. Dwie uwagi de lege ferenda*, PPE 2017, nr 7, s. 25.

³² Ibidem.

stron opłatami komorniczymi³³ niż zapewnienie komornikom odpowiednich środków na finansowanie prowadzonej działalności. Przyjęto, że wysokość opłat komorniczych należy uzależnić od rzeczywistego nakładu pracy komornika z uwzględnieniem premii dla dłużnika, który dobrowolnie i niezwłocznie spełnia świadczenie do rąk komornika. Ma to ograniczyć w dużej mierze niedogodności po stronie dłużnika związane z sytuacjami, gdy mimo deklarowanej woli spełnienia świadczenia i podejmowanych w tym kierunku działań, egzekucja jest kierowana przeciwko niemu celem szykany i zwiększenia kosztów po jego stronie³⁴.

W przypadku opłat stosunkowych jako zasadę przyjęto opłatę w wysokości 10% świadczenia wyegzekwowanego (art. 27 ust. 1 u.k.k.), pozostałego do wyegzekwowania (art. 29 ust. 2 u.k.k. *in fine*), egzekwowanego świadczenia (art. 30 ust. 1 u.k.k.), wartości mienia objętego zabezpieczeniem (art. 31 ust. 2 u.k.k.)³⁵, którą można określić jako podstawową. Kierując się wskazanym wyżej kryterium uzależnienia wysokości opłat egzekucyjnych od rzeczywistego nakładu pracy komornika oraz woli dobrowolnego spełnienia świadczenia przez dłużnika, ustalono opłatę stosunkową niższą od opłaty podstawowej (10%), a nawet zastąpiono ją opłatą stałą. Tak więc w razie wpłacenia przez dłużnika do rąk komornika lub na jego rachunek bankowy całości lub części egzekwowanego świadczenia w terminie miesiąca od dnia doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, komornik ściąga od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 3% wartości wyegzekwowanego w ten sposób świadczenia. Natomiast w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. komornik pobierze od wierzyciela opłatę stosunkową w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania. Gdy jednak wierzyciel wykaże, że przyczyną złożenia wniosku o umorzenie jest spełnienie świadczenia przez dłużnika w terminie miesiąca od dnia doręczenia dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji albo zawarcie w tym terminie porozumienia między wierzycielem a dłużnikiem

³³ Zob. druk sejmowy nr 1581 Sejmu VIII kadencji, s. 3, 17.

³⁴ Ibidem, s. 8.

³⁵ Ibidem.

dotyczącego sposobu lub terminu spełnienia świadczenia, komornik pobierze opłatę od dłużnika w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania (art. 29 ust. 1 zd. 1 i 2 u.k.k.). Opłatę w tej wysokości komornik pobierze od dłużnika także w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego w sprawach o egzekucję świadczeń powtarzających się na wniosek wierzyciela albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. (art. 29 ust. 3 u.k.k.). Opłatę egzekucyjną w wysokości 5% wartości świadczenia, które miało podlegać zabezpieczeniu, pobierze komornik od uprawnionego w razie umorzenia postępowania o wykonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego lub europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym na jego wniosek albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. Jeżeli uprawniony wykaze, że przyczyna umorzenia postępowania wiąże się ze spełnieniem świadczenia przez obowiązane go, uprawnionego obciąża opłata w wysokości 2% świadczenia, które miało podlegać zabezpieczeniu (art. 31 ust. 2a u.k.k.)³⁶.

Jak już wspomniano, zróżnicowanie opłat egzekucyjnych polega także na zastąpieniu opłat stosunkowych opłatami stałymi określonymi w art. 28 u.k.k. w wysokości nieprzekraczającej opłaty minimalnej w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych. A zatem w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego w innych przypadkach niż na wniosek wierzyciela, jeżeli wniosek o umorzenie został zgłoszony przez wierzyciela przed doręczeniem dłużnikowi zaawidomienia o wszczęciu egzekucji, opłata wynosi 100 zł (art. 29 ust. 2 u.k.k.), natomiast w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego z innych przyczyn niż na wniosek wierzyciela albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. opłata ta wynosi 150 zł³⁷, z wyjątkiem umorzenia postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 30 u.k.k. (art. 29 ust. 4 u.k.k.).

Zróżnicowanie wysokości opłaty egzekucyjnej przewidziano również w przypadku opłat stałych w sprawach o egzekucję świadczeń niepieniężnych.

³⁶ Przepisy art. 27 ust. 2 u.k.k., art. 29 ust. 1 i 4 u.k.k. o obniżeniu opłaty egzekucyjnej stosuje się w przypadku zabezpieczenia roszczenia pieniężnego polegającego na zobowiązaniu do zapłaty na rzecz uprawnionego (nowacyjne) (art. 31 ust. 3 u.k.k.).

³⁷ Opłata stała przewidziana w art. 29 ust. 4 u.k.k. określana jest niekiedy w doktrynie jako końcowa. Zob.: M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 1054; J. Szachta, *Opłata końcowa należna od wierzyciela w związku z umorzeniem postępowania egzekucyjnego – zagadnienia wybrane*, M.Prawn. 2025, nr 3, s. 156.

Zgodnie z art. 39 u.k.k., jeżeli dłużnik spełni świadczenie stwierdzone w tytule wykonawczym najpóźniej na trzy dni przed planowanym wykonaniem tytułu wykonawczego, komornik zwraca wierzycielowi 50% uiszczonej opłaty, a jeżeli spełnienie świadczenia nastąpiło przed doręczeniem dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji albo wezwania do dobrowolnego wykonania obowiązku, komornik zwraca wierzycielowi część uiszczonej opłaty przekraczającą kwotę 200 zł. Z odwrotną sytuacją, tj. podwyższeniem opłaty stałej, mamy do czynienia w przypadku egzekucji wprowadzenia w posiadanie nieruchomości albo opróżnienia lokalu lub pomieszczenia wykorzystywanego przez dłużnika wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej. Opłatę w kwocie 2 000 zł powiększa się wówczas o opłatę w wysokości 1 000 zł od drugiej i każdej kolejnej izby wchodzącej w skład nieruchomości, lokalu lub pomieszczenia, z tym że łączna opłata nie może być wyższa niż 30 000 zł.

3. Obniżenie opłat komorniczych

W świetle poczynionych ustaleń co do zróżnicowania wysokości opłaty egzekucyjnej nie trudno zauważyć, że również w tych przypadkach (poza podwyższeniem opłaty w przypadku wprowadzenia w posiadanie nieruchomości albo opróżnienia lokalu lub pomieszczenia wykorzystywanego przez dłużnika wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej) mamy do czynienia z obniżeniem opłaty egzekucyjnej podstawowej w wysokości 10% wartości świadczenia wyegzekwowanego, pozostałego do wyegzekwowania, egzekwowanego³⁸. Wydaje się, że nie będzie także błędem zakwalifikowanie jako obniżenia opłaty egzekucyjnej z mocy prawa zastąpienie w art. 29 ust. 2 i 4 u.k.k. opłaty stosunkowej opłatą stałą³⁹. Tymczasem ustawodawca

³⁸ Zróżnicowanie opłaty egzekucyjnej z mocy ustawy jako obniżenie opłaty określają m.in.: A. Durda, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 324; J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 64.

³⁹ Por.: I. Kunicki, *Ustawa...*, op. cit., s. 169; J. Szachta, *Analiza zasadności ustalenia opłaty końcowej przez komornika sądowego w sytuacji, gdy wierzyciel jest podmiotem zwolnionym od uiszczenia tej opłaty*, PPE 2022, nr 9, s. 32. Według odosobnionego zapatrywania J. Szachty, *Analiza...*, op. cit., s. 30 i nast., opłata przewidziana w art. 29 ust. 4 u.k.k. nie jest opłatą stałą, lecz stosunkową. Odmiennie, tj. że jest to opłata stała, zob.m.in. A. Marciniak, *Opłata stała należna od wierzyciela w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego obejmującego egzekucję kosztów sądowych*, PPE 2019, nr 5, s. 66 i nast.

zwrotem „obniżenie opłaty egzekucyjnej”, określanym powszechnie także mianem miarkowania⁴⁰, posłużył się w art. 48 u.k.k. na oznaczenie jedynie obniżenia opłaty egzekucyjnej przez sąd za egzekucję świadczeń pieniężnych. W tym stanie rzeczy można stwierdzić, że na gruncie ustawy o kosztach komorniczych mamy do czynienia z dwoma obniżeniami opłaty egzekucyjnej za egzekucję świadczeń pieniężnych, tj. ustawowym i sądowym. Sądowe obniżenie opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 48 u.k.k. nie wchodzi w rachubę w przypadku opłat egzekucyjnych w sprawach o egzekucję świadczeń niepieniężnych (art. 33–39 u.k.k.) i opłat komorniczych za przeprowadzenie innego postępowania albo dokonanie innych czynności (art. 40–44 u.k.k.).

Z przepisu art. 48 u.k.k. wynika, że w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych może być obniżona nie tylko opłata podstawowa w wysokości 10% wyegzekwowanego, egzekwowanego, pozostałego do wyegzekwowania świadczenia, ale także każda opłata stosunkowa obniżona już na podstawie ustawy w wypadkach wskazanych w art. 27 ust. 2, art. 29 ust. 1 i 3, art. 31 ust. 2a u.k.k.⁴¹ oraz opłata stała⁴². Mamy wówczas do czynienia z podwójnym obniżeniem opłaty egzekucyjnej – pierwsze z mocy ustawy, drugie z mocy postanowienia sądu na podstawie art. 48 u.k.k.⁴³ Inne są jednak przesłanki obniżenia opłaty egzekucyjnej z mocy ustawy, inne przez sąd na podstawie art. 48 ust. 1 u.k.k. Podstawy obniżenia ustawowego opłaty egzekucyjnej w kwocie niższej niż podstawowa (10%) stanowią takie okoliczności, jak: umorzenie postępowania egzekucyjnego i kogo w związku z tym obciąża opłata (art. 29 ust. 1 zd. 1 i ust. 3 u.k.k.) oraz – jak określono w uzasadnieniu projektu ustawy o kosztach komorniczych – wola spełnienia świadczenia przez dłużnika i podejmowanych przez niego działań w tym kierunku w określonym czasie – przed upływem miesiąca od zawiadomienia o wszczęciu egzekucji (art. 27 ust. 2, art. 29 ust. 1 zd. 2, art. 31 ust. 2a u.k.k.). Podstawę obniżenia opłaty egzekucyjnej przez sąd na

⁴⁰ Zob. przyp. 2.

⁴¹ J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 50.

⁴² I. Kunicki, *Ustawa...*, op. cit., s. 250; Z. Merchel [w:] A. Antkiewicz, Z. Merchel, *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Sopot 2019, s. 225; J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 51.

⁴³ Tak też: J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 78; A. Durda, *Ustawa...*, op. cit., s. 324.

podstawie art. 48 ust. 1 u.k.k. stanowi natomiast nakład pracy komornika lub sytuacja majątkowa dłużnika i wysokość jego dochodów⁴⁴.

Problem obniżenia opłaty egzekucyjnej przez sąd na podstawie art. 48 u.k.k. jest bezprzedmiotowy, czy jak się niekiedy określa – „teoretyczny”⁴⁵ w przypadku obniżenia opłaty podstawowej (10%) polegającego na zastąpieniu jej opłatą stałą (art. 29 ust. 2 i 4 u.k.k.). Jest to konsekwencją uregulowania zawartego w art. 48 ust. 5 *in fine* u.k.k., zgodnie z którym opłata obniżona przez sąd nie może być niższa niż 200 zł. Tymczasem wszystkie opłaty stałe w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych zastępujące opłatę stosunkową nie przekraczają tej kwoty – 100 zł w przypadku określonym w art. 29 ust. 2 u.k.k. i 150 zł, w przypadku określonym w art. 29 ust. 4 u.k.k.⁴⁶

Dyskusyjna jest dopuszczalność obniżenia opłaty przez sąd na podstawie art. 48 u.k.k. w sprawach o wykonanie zabezpieczenia roszczeń pieniężnych i europejskiego nakazu zapłaty na rachunku bankowym (art. 31 u.k.k.). Problem ten dotyczy opłaty stosunkowej w razie wykonania zabezpieczenia roszczenia pieniężnego i europejskiego nakazu zapłaty na rachunku bankowym⁴⁷. Nie dotyczy natomiast opłaty stałej w kwocie 300 zł od wniosku o wykonanie zabezpieczenia (art. 31 ust. 1 u.k.k.), w tym również zabezpieczenia nowacyjnego polegającego na zobowiązaniu do zapłaty na rzecz uprawnionego (art. 31

⁴⁴ Katalog przesłanek obniżenia opłaty egzekucyjnej przez sąd na podstawie art. 48 u.k.k. ma charakter zamknięty. W. Grajdura [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz*, pod red. J. Świeczkowskiego, M. Świeczkowskiej-Wójcikowskiej, Warszawa 2020, s. 1242–1243; J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 58; T. Zembruski, *Sądowe obniżenie...*, op. cit., s. 133.

⁴⁵ Z. Merchel [w:] A. Antkiewicz, Z. Merchel, *Ustawa...*, op. cit., s. 225; J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 51.

⁴⁶ J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 51.

⁴⁷ Opłata w sprawach o wykonanie zabezpieczenia na ogół zaliczana jest do opłat egzekucyjnych ze względu na przepis art. 18 ust. 1 pkt 1 u.k.k. Tak m.in.: I. Kunicki, *Ustawa...*, op. cit., s. 234; M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 1068; Z. Merchel [w:] A. Antkiewicz, Z. Merchel, *Ustawa...*, op. cit., s. 225; W. Grajdura [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 1238; M. Malczyk [w:] *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, pod red. A. Mendrek, Sopot 2021, s. 317; O. Marcewicz-Kochnio [w:] *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, pod red. A. Mendrek, Warszawa 2021, s. 250; M. Generowicz, *Dopuszczalność...*, op. cit., s. 82; M. Uliasz [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 1188. Stąd też ilekroć w dalszej części opracowania będzie mowa o opłacie egzekucyjnej, należy przez to rozumieć także opłatę w sprawach o wykonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego i europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym, o ile oczywiście będzie ona wchodziła w rachubę.

ust. 3 u.k.k.)⁴⁸. W razie nieuiszczenia przez uprawnionego wraz z wnioskiem o wykonanie zabezpieczenia opłaty stałej w kwocie 300 zł, komornik wezwie go do uiszczenia opłaty w terminie siedmiu dni (art. 22 ust. 2 u.k.k.) pod rygorem zwrotu wniosku (art. 22 ust. 4 u.k.k.)⁴⁹. Jeżeli uprawniony nie jest w stanie ponieść opłaty stałej (300 zł) od wniosku o wykonanie zabezpieczenia bez uszczerbku dla utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny, może wystąpić do sądu na podstawie art. 45 u.k.k. w zw. z art. 100 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych⁵⁰ z wnioskiem o zwolnienie od tej opłaty w całości lub części. W przypadku zwolnienia wnioskodawcy od obowiązku uiszczenia opłaty sąd rejonowy, przy którym działa komornik, wypłaci tymczasowo komornikowi na jego wniosek sumę odpowiadającą wysokości opłaty należnej od strony zwolnionej⁵¹.

W kwestii dopuszczalności obniżenia opłaty na podstawie art. 48 u.k.k. w razie wykonania zabezpieczenia roszczeń pieniężnych i europejskiego nakazu zapłaty na rachunku bankowym (art. 31 ust. 2 i 2a u.k.k.) oraz umorzenia postępowania o wykonanie zabezpieczenia można natomiast odnotować poglądy opowiadające się zarówno na rzecz⁵², jak i przeciwko takiej możliwości⁵³. Niektóre z nich zostały wypowiedziane wprowadzając na gruncie poprzednio obowiązującego stanu prawnego, tj. ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji⁵⁴ oraz art. 31 u.k.k. przed jego nowelizacją dokonaną

⁴⁸ W przypadku zabezpieczenia polegającego na zobowiązaniu do zapłaty na rzecz uprawnionego (nowacyjnego) stosuje się odpowiednio przepisy art. 27–30 u.k.k. o opłatach w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych. Komornik należną opłatę ściąga zatem od dłużnika wraz z egzekwowanym świadczeniem (art. 27 ust. 1 u.k.k.).

⁴⁹ J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 50.

⁵⁰ T.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 959 ze zm.

⁵¹ I. Kunicki, *Ustawa...*, op. cit., s. 234; U. Gęślicka [w:] *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, pod red. P. Drembkowskiego, Warszawa 2024, s. 840. Por. także W. Grajdura [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 1238.

⁵² M. Malczyk [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 317; M. Generowicz, *Dopuszczalność...*, op. cit., s. 84 i nast.

⁵³ Postanowienie SO w Gliwicach z dnia 30 września 2020 r., III Cz 867/20, Lex nr 3077766; postanowienie SR Stare-Miasto w Poznaniu z dnia 8 listopada 2017 r., II Co 2985/17, Lex nr 2481588; J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 50; Z. Merchel [w:] A. Antkiewicz, Z. Merchel, *Ustawa...*, op. cit., s. 225.

⁵⁴ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1309 ze zm. 7. Zgodnie z art. 49 ust. 7–9 u.k.s.e. opłacie i tym samym obniżeniu podlegała opłata w razie wykonania zabezpieczenia albo umorzenia postępowania o wykonanie zabezpieczenia.

ustawami z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁵⁵ i z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw⁵⁶, co do zasady są jednak aktualne także na gruncie obecnego stanu prawnego.

Zwolennicy obniżenia opłaty za wykonanie zabezpieczenia powołują się na umieszczenie art. 31 u.k.k. wśród przepisów o opłatach egzekucyjnych w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych objętych dyspozycją art. 48 u.k.k.⁵⁷ Przeciwnicy tego zapatrywania, oprócz kwestii terminologicznej (w przepisie art. 31 u.k.k. jest mowa o opłacie za wykonanie zabezpieczenia, podczas gdy w art. 48 ust. 1 u.k.k. o opłacie egzekucyjnej za egzekucję świadczeń pieniężnych) jako przyczynę niedopuszczalności obniżenia opłaty za wykonanie zabezpieczenia wskazują przede wszystkim na fakt, że w postępowaniu zabezpieczającym nie jest jeszcze znana osoba, która zostanie obciążona kosztami wykonania zabezpieczenia (dłużnika), gdyż zgodnie z art. 745 § 1 k.p.c. będzie nią ta strona, która zostanie nimi obciążona w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, w której zostało wydane postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia. Tym samym, nie jest również znana „sytuacja majątkowa” oraz „wysokość dochodów” osoby, która będzie ostatecznie obciążona opłatą za wykonanie zabezpieczenia. Okoliczności te rzutują zaś na zasadność wniosku o obniżenie opłaty egzekucyjnej za wykonanie zabezpieczenia⁵⁸.

⁵⁵ Dz.U. z 2023 r., poz. 614. Zgodnie z art. 31 u.k.k. w jego pierwotnym brzmieniu, obowiązującym do wejścia w życie ustawy z dnia 9 marca 2023 r. (15 kwietnia 2023 r.), przewidziana była jedna opłata stosunkowa wyłącznie od wniosku o wykonanie zabezpieczenia w wysokości 5% wartości świadczenia, które ma podlegać zabezpieczeniu.

⁵⁶ Dz.U. z 2023 r., poz. 1860. Ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. dodano w art. 31 u.k.k. § 2a, zgodnie z którym w razie umorzenia postępowania o wykonanie zabezpieczenia na wniosek uprawnionego albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c., uprawnionego obciąża opłata stosunkowa w wysokości 5% wartości świadczenia, które miało podlegać zabezpieczeniu. Jeżeli jednak uprawniony wykaże, że przyczyna umorzenia postępowania wiąże się ze spełnieniem świadczenia przez obowiązane, uprawnionego obciąża opłata w wysokości 2% świadczenia, które miało podlegać zabezpieczeniu.

⁵⁷ M. Malczyk [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 317.

⁵⁸ Zob. postanowienie SO w Gliwicach z dnia 30 września 2020 r., III Cz 867/20, Lex nr 3077766, zgodnie z którym wniosek o obniżenie opłaty należy oddalić jako przedwczesny. Postanowienie SR Poznań-Stare Miasto w Poznaniu z dnia 8 listopada 2017 r., II Co 2985/17, Lex nr 2481588, zgodnie z którym wniosek należy odrzucić jako niedopuszczalny.

Nietrudno zauważyć, że problematyka obniżenia opłaty egzekucyjnej w razie wykonania zabezpieczenia albo umorzenia postępowania o wykonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego lub europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym nie poddaje się jednoznacznej ocenie. Nie zwalania to jednak od podjęcia próby rozwiązania wskazanej wątpliwości. Nie wchodząc w szczegółową analizę argumentacji przemawiającej na rzecz każdego z poglądów, właściwe wydaje się stanowisko pośrednie. Można zaakceptować obniżenie opłaty, ale wyłącznie ze względu na niewielki nakład pracy komornika przy wykonaniu zabezpieczenia. Nie wydaje się natomiast możliwe obniżenie opłaty ze względu na sytuację majątkową oraz wysokość dochodów obowiązanej lub uprawnionej, gdyż jak trafnie podnosi się w orzecznictwie, na tym etapie sprawy nie jest znana osoba, która zostanie ostatecznie obciążona opłatą w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie lub samodzielnym na podstawie art. 745 k.p.c.⁵⁹, i tym samym nie są znane sytuacja majątkowa i dochody tej osoby. Nie można jednak pomijać, że i ten kierunek proponowanego rozwiązania może nasuwać pewne zastrzeżenia. Można bowiem zaryzykować twierdzenie, że nakład pracy komornika będzie w każdym przypadku niewielki, gdyż ograniczy się zasadniczo do pierwszych czynności egzekucyjnych w postaci dokonania zajęcia majątku obowiązanej. To zaś może prowadzić do wykształcenia się praktyki obniżania opłaty za wykonanie zabezpieczenia w każdym przypadku, co pozostawałoby z kolei w sprzeczności z uregulowaniem art. 48 ust. 1 u.k.k., że obniżenie opłaty może mieć miejsce tylko w szczególnych okolicznościach.

Obniżenie opłaty egzekucyjnej przez sąd, zgodnie z art. 48 ust. 1 u.k.k., może być dokonane na wniosek dłużnika, a w przypadku gdy opłata obciąża wierzyciela, także na wniosek wierzyciela. Obniżenie opłaty w razie wykonania zabezpieczenia albo umorzenia postępowania o wykonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego i europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym może nastąpić wyłącznie na wniosek uprawnionej, gdyż w tym

⁵⁹ Postanowienie SO w Gliwicach z dnia 30 września 2020 r., III Cz 867/20, Lex nr 3077766 i postanowienie SR Poznań-Stare Miasto w Poznaniu z dnia 8 listopada 2017 r., II Co 2985/17, Lex nr 2481588.

postępowaniu tylko uprawniony jest obowiązany do jej poniesienia (tymczasowo)⁶⁰. Obniżenie opłaty egzekucyjnej nie może natomiast być dokonane przez sąd z urzędu na podstawie art. 759 § 2 k.p.c., także w przypadku odrzucenia albo oddalenia skargi na czynności komornika⁶¹.

Obniżona opłata egzekucyjna, zgodnie z art. 48 ust. 5 u.k.k., nie może być niższa niż jedna trzecia opłaty należnej na podstawie ustawy i nie niższa niż 200 zł. Określenie dolnej granicy obniżenia opłaty egzekucyjnej wbrew założeniom ustawodawcy nie usuwa wszelkich wątpliwości w tym zakresie. Jako pierwsza wyłania się kwestia sposobu obniżenia opłaty egzekucyjnej, a mianowicie, czy powinna być obniżona kwotowo (do określonej kwoty)⁶², czy stosunkowo, w tym procentowo⁶³. Kwestii tej nie regulowała bowiem ani ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, ani nie reguluje ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. kosztach komorniczych. Wydaje się, że obniżenie powinno mieć charakter raczej kwotowy, gdyż w ten sposób można porównać wysokość opłaty z sytuacją majątkową dłużnika, która stanowi jedną z przesłanek obniżenia⁶⁴, aczkolwiek kwestia ta pozostaje dyskusyjna ze względu na treść art. 48 u.k.k., który stanowi, że obniżona opłata nie może być niższa niż jedna trzecia opłaty należnej na podstawie ustawy, dalej zaś, że nie może być jednak niższa niż 200 zł⁶⁵.

⁶⁰ Wydaje się, że za odmiennym rozwiązaniem opowiada się M. Generowicz, *Dopuszczalność...*, op. cit., s. 87, tj. że wniosek o obniżenie opłaty może złożyć obowiązany.

⁶¹ Tak też: TK w uzasadnieniu wyroku z dnia 29 stycznia 2013 r., K 1/11, Dz.U. z 2013 r., poz. 161; SN w postanowieniu z dnia 8 listopada 2006 r., III CZP 81/06, Lex nr 276394; SN w uchwale z dnia 26 października 2016 r., III CZP 63/16, OSNC 2017/7–8/77; M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 1113; M. Dziewulska, *O niemożności...*, op. cit., s. 145; J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 72.

⁶² K. Kamińska-Krawczyk, *Obniżenie przez sąd opłaty egzekucyjnej*, PPE 2012, nr 1, s. 35.

⁶³ Wydaje się, że taką możliwość dopuszczają Z. Knypl, Z. Merchel, *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, Sopot 2013, s. 443.

⁶⁴ Tak K. Kamińska-Krawczyk, *Obniżenie...*, op. cit., s. 35. Ten sposób obniżania opłaty stosowany jest w praktyce sądowej. Zob.: postanowienie SR w Strzelcach Krajeńskich z dnia 9 listopada 2022 r., I Co 641/22, Legalis nr 2908713; postanowienie SR Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 27 września 2023 r., XII 1 Co 337/23, Legalis nr 3014024; postanowienie SR dla Łodzi-Widzewa w Łodzi z dnia 24 marca 2025 r., III Co 83/25, Legalis nr 3214299.

⁶⁵ Na możliwość kwotowego i stosunkowego, w tym procentowego obniżenia opłaty egzekucyjnej wskazują: J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 55; W. Grajdura [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 1244, którego zdaniem należy przyjąć, że obowiązkiem składającego wniosek jest dokładne oznaczenie, do jakiej kwoty albo o jaką kwotę (liczbowo, ułamkowo lub procentowo) opłata ma być zmniejszona.

Wątpliwości dotyczą także relacji między opłatą egzekucyjną minimalną w kwocie 200 zł przewidzianą w art. 48 ust. 5 u.k.k. a opłatą minimalną w kwocie 300 zł przewidzianą w art. 28 ust. 3 u.k.k. oraz opłatą stałą w kwocie 300 zł od wniosku o wykonanie zabezpieczenia (art. 31 ust. 1 u.k.k.). Wydaje się, że kolizję zachodzącą między uregulowaniem zawartym w art. 28 ust. 3 u.k.k., w którym przewidziana jest opłata minimalna w kwocie 300 zł, i w art. 48 ust. 5 u.k.k., w którym przewidziana jest opłata minimalna w kwocie 200 zł, należy rozstrzygnąć według zasady *lex specialis derogat legi generali*. Przepisem ogólnym (*legi generali*) w tym przypadku jest art. 28 ust. 3 u.k.k. określający dolną granicę opłaty egzekucyjnej w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych, a przepisem szczególnym (*lex specialis*) art. 48 ust. 5 u.k.k. jako określający dolną granicę opłaty egzekucyjnej w wypadku szczególnym. Oznacza to, że opłata egzekucyjna w przypadku przewidzianym w art. 28 ust. 3 u.k.k. może być obniżona do minimalnej wysokości wskazanej w art. 48 ust. 5 u.k.k., tj. do kwoty 200 zł⁶⁶.

Bardziej złożona jest relacja między opłatą egzekucyjną minimalną (200 zł) obniżoną na podstawie art. 48 u.k.k. a opłatą stałą w kwocie 300 zł od wniosku o wykonanie zabezpieczenia przewidzianą w art. 31 ust. 1 u.k.k. Złożoność sytuacji wiąże się z jednej strony z niedopuszczalnością obniżenia opłaty stałej w kwocie 300 zł od wniosku o wykonanie zabezpieczenia i zaliczeniem tej opłaty na poczet opłaty należnej w razie wykonania zabezpieczenia (10%, art. 31 ust. 2 u.k.k.) albo umorzenia postępowania o wykonanie zabezpieczenia (5% lub 3%, art. 31 ust. 2a u.k.k.), z drugiej zaś z możliwością obniżenia opłaty w razie wykonania zabezpieczenia albo umorzenia postępowania o wykonanie zabezpieczenia do kwoty 200 zł. Rozwiązania zarysowanego problemu należy dokonać według reguł wykładni funkcjonalnej. Funkcją opłaty stałej jest rekompensata komornikowi wysiłku i kosztów związanych z podjęciem podstawowych czynności w sprawie⁶⁷, natomiast funkcją obniżenia opłaty egzekucyjnej jest odzwierciedlenie nakładu pracy komornika oraz sytuacji majątkowej strony obowiązanej do poniesienia tej

⁶⁶ Ł. Zamojski, *Miarkowanie opłaty...*, op. cit., s. 485.

⁶⁷ Zob. uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 2650 Sejmu IX kadencji, s. 83.

opłaty⁶⁸. W związku z tym wydaje się, że mimo uiszczenia przez uprawnionego opłaty stałej od wniosku o wykonanie zabezpieczenia w kwocie 300 zł, sąd może obniżyć opłatę egzekucyjną obciążającą uprawnionego w razie wykonania zabezpieczenia albo umorzenia postępowania o wykonanie zabezpieczenia⁶⁹, na poczet której będzie zaliczona opłata stosunkowa od wniosku o wykonanie zabezpieczenia w kwocie 300 zł (art. 31 ust. 2 u.k.k.). Opłata stosunkowa należna w razie wykonania zabezpieczenia albo umorzenia postępowania o wykonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego lub europejskiego nakazu zapłaty na rachunku bankowym ze względu na zaliczenie na jej poczet opłaty stałej od wniosku o wykonanie zabezpieczenia w kwocie 300 zł powinna być obniżona najwyżej do tej kwoty, chociaż teoretycznie może być obniżona do kwoty 200 zł, określonej w art. 48 ust. 5 u.k.k., z tym że – jak już zostało zaznaczone – na jej poczet zaliczona zostanie uiszczona wcześniej opłata stała w kwocie 300 zł od wniosku o wykonanie zabezpieczenia. Kwota 100 zł stanowiąca różnicę między opłatą uiszczoną od wniosku o wykonanie zabezpieczenia – 300 zł i opłatą minimalną – 200 zł, do której może być obniżona opłata w razie wykonania zabezpieczenia na podstawie art. 48 u.k.k., nie będzie jednak podlegała zwróceniu. W takim przypadku należy przyjąć, że będzie miał zastosowanie w drodze analogii przepis art. 32 u.k.k. w zakresie, w jakim wyłącza zwrot opłaty za wykonanie zabezpieczenia.

Kolejna wątpliwość dotyczy wysokości opłaty egzekucyjnej w przypadku obniżenia należnej opłaty na podstawie art. 48 u.k.k. od części wyegzekwowanego świadczenia, jeżeli następnie zostanie wyegzekwowana dalsza część świadczenia i zostanie ustalona ostateczna wysokość opłaty egzekucyjnej w związku z ukończeniem postępowania egzekucyjnego albo przed sporządzeniem planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji (art. 770 § 2 i 3 k.p.c.). W takim przypadku nie można jednak powrócić do obniżenia opłaty egzekucyjnej od wyegzekwowanej części świadczenia i dokonać jego weryfikacji (obniżenia), nawet gdyby nakład pracy komornika nie uzasadniał obniżenia

⁶⁸ Zob. uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 22 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, druk sejmowy nr 1581 Sejmu IX kadencji, s. 15.

⁶⁹ Zob. przyp. 52.

nałej opłaty od dalszej części wyegzekwowanego świadczenia⁷⁰, a także gdyby wyegzekwowanie dalszej części świadczenia nastąpiło w ramach tego samego sposobu egzekucji, np. w egzekucji z tego samego rachunku bankowego, czy z tego samego wynagrodzenia za pracę. Całość opłaty egzekucyjnej w danej sprawie może być zatem niższa od opłaty wynikającej z przepisów ustawy o tę część, o którą została obniżona opłata od części wyegzekwowanego świadczenia. Opłata ostateczna może być wyjątkowo równa opłacie maksymalnej przewidzianej w art. 25 ust. 1 u.k.k. (50 000 zł), jeżeli suma opłaty obniżonej i opłaty nałej od pozostałej części wyegzekwowanego (później) świadczenia będzie równa lub przekroczy tę kwotę. Obniżenie opłaty egzekucyjnej w przypadku wyegzekwowania części świadczenia nie oznacza bowiem automatycznego obniżenia opłaty egzekucyjnej maksymalnej (50 000 zł) nałej zgodnie z ustawą od całego wyegzekwowanego świadczenia o kwotę obniżenia.

W kontekście poczynionych ustaleń dotyczących obniżenia opłaty sądowej z mocy ustawy i z mocy postanowienia sądu na podstawie art. 48 u.k.k., podstawowa opłata egzekucyjna w wysokości 10% może być obniżona przez sąd do wysokości 3,33% wartości wyegzekwowanego (art. 27 ust. 1 u.k.k.), pozostałego do wyegzekwowania (art. 29 ust. 1 zd. 3 u.k.k.), egzekwowanego (art. 30 u.k.k.) świadczenia oraz wartości mienia objętego zabezpieczeniem (art. 31 ust. 2 u.k.k.). Opłata egzekucyjna w przypadkach określonych w art. 29 ust. 1 zd. 1 i 2 oraz ust. 3 u.k.k., art. 31 ust. 2 zd. 1 może być obniżona do wysokości 1,66% odpowiednio do wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania i świadczenia, które miało podlegać zabezpieczeniu (do 5% jest obniżona z mocy ustawy i do jednej trzeciej z mocy postanowienia sądu już obniżonej z mocy ustawy). Natomiast w przypadku przewidzianym w art. 27 ust. 2 u.k.k. opłata może być obniżona do wysokości 1% wartości wyegzekwowanego świadczenia (do 3% jest obniżona z mocy ustawy i do jednej trzeciej z mocy postanowienia sądu już obniżonej z mocy ustawy), a w przypadku przewidzianym w art. 31 ust. 2a u.k.k. do wysokości 0,66 świadczenia, które miało

⁷⁰ Por.: Z. Knypl, Z. Merchel, *Komentarz...*, op. cit., s. 454; M. Uliasz [w:] *System...*, op. cit., s. 1574.

podlegać zabezpieczeniu (do 2% z mocy ustawy, do jednej trzeciej z mocy postanowienia sądu już obniżonej z mocy ustawy). Jak już wspomniano, w każdym z tych przypadków obniżona opłata egzekucyjna nie może być niższa niż 200 zł. Należy zaznaczyć, że obniżona na podstawie art. 48 u.k.k. może być również opłata egzekucyjna maksymalna w kwocie 50 000 zł do jednej trzeciej, tj. do kwoty 16 666 zł.

Analizując obniżenie opłaty egzekucyjnej, nie można pominąć wspomnianego zastąpienia podstawowej opłaty stosunkowej (10%) opłatą stałą w przypadkach przewidzianych w art. 29 ust. 1 (100 zł) i ust. 4 u.k.k. (150 zł) oraz uregulowań przewidzianych w art. 29 ust. 5 i 6 u.k.k. o całkowitym zwolnieniu od opłaty egzekucyjnej (opłaty [...] nie pobiera się) w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego z innych przyczyn niż wymienione w ust. 1 tego artykułu (w kwocie 150 zł):

- 1) od osób fizycznych dochodzących roszczeń pracowniczych lub odszkodowawczych;
 - 2) od jednostek samorządu terytorialnego;
 - 3) od podmiotów, których przedmiotem działalności:
 - a) nie jest działalność finansowa i ubezpieczeniowa w rozumieniu przepisów wydanych na podstawie art. 40 ust. 2 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. z 2023 r., poz. 773) albo
 - b) jest działalność finansowa i ubezpieczeniowa w rozumieniu przepisów wydanych na podstawie art. 40 ust. 2 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, o ile są wierzycielami pierwotnymi, a wierzytelność nie była przedmiotem obrotu
- pod warunkiem, że postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte przed upływem dwóch lat od powstania tytułu egzekucyjnego obejmującego daną wierzytelność (ust. 5).

Zwolnione od opłaty egzekucyjnej są ponadto będące wierzycielem jednostki samorządu terytorialnego w razie złożenia wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego, w tym na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. (ust. 6).

4. Skutki obniżenia (miarkowania) opłaty egzekucyjnej

Skutki obniżenia opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 48 u.k.k. wiążą się z aspektem ekonomicznym postępowania egzekucyjnego⁷¹. Obniżenie opłaty egzekucyjnej, o którym mowa, uznaje się jako instytucję społecznie pożądaną, stanowiącą instrument przełamywania zasady normatywnego ustalania wysokości opłat egzekucyjnych, odzwierciedlającą zasadę słuszności⁷², instrument ochrony socjalnej przede wszystkim dłużnika, a jeżeli opłata obciąża wierzyciela – także wierzyciela⁷³. W związku z tym przyjmuje się, że stanowi ona podstawowe narzędzie realizacji zasady humanitaryzmu postępowania egzekucyjnego na gruncie przepisów o kosztach postępowania egzekucyjnego⁷⁴. Wskazując natomiast na dolne granice dopuszczalnego obniżenia opłaty egzekucyjnej określone w art. 48 ust. 5 u.k.k., przyjmuje się, że przepis ten pełni dla komorników istotną funkcję gwarancyjną, zapewniając im dający się przewidzieć przychód w postaci obliczonego zgodnie z art. 150 u.k.k. wynagrodzenia prowizyjnego i wpisuje się w szerszą koncepcję, zgodnie z którą każda sprawa powinna dawać komornikowi określony przychód⁷⁵. Dlatego też regulację tę ocenia się pozytywnie, gdyż ewentualna możliwość obniżenia opłaty bez wprowadzenia ograniczeń przewidzianych w art. 48 ust. 5 u.k.k. mogłaby w praktyce doprowadzić do skrajnie nieproporcjonalnego obniżenia, do rażąco niskiej kwoty⁷⁶.

Skutki obniżenia opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 48 u.k.k. dotyczą jednak w sposób istotny komorników sądowych, pozbawiając ich części

⁷¹ J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 75.

⁷² T. Zembrzusi, *Sądowe obniżenie...*, op. cit., s. 141. Można odnotować również stanowisko, że przepis art. 48 u.k.k. umożliwia zmniejszenie opłaty wygórowanej. Tak m.in. M. Malczyk [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 317.

⁷³ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, druk sejmowy nr 1581 Sejmu VIII kadencji, s. 15; Ł. Zamojski, *Miarkowanie opłaty...*, op. cit., s. 477.

⁷⁴ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, druk sejmowy nr 1581 Sejmu VIII kadencji, s. 15; M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 1113. Podobnie T. Zembrzusi, *Sądowe obniżenie...*, op. cit., s. 141.

⁷⁵ M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 1113; T. Zembrzusi, *Sądowe obniżenie...*, op. cit., s. 132.

⁷⁶ J. Nowak [w:] *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, pod red. P. Drembkowskiego, Warszawa 2024, s. 885; T. Zembrzusi, *Sądowe obniżenie...*, op. cit., s. 141.

wynagrodzenia prowizyjnego, które uzyskaliby, gdyby przedmiotowe obniżenie nie miało miejsca. Wpływają tym samym na finansowanie przez komorników prowadzonej działalności. W znacznie mniejszym stopniu dotyczą Skarbu Państwa jako beneficjenta opłat egzekucyjnych stanowiących należność publicznoprawną (art. 150 u.k.s.), z której potrącane jest wynagrodzenie prowizyjne należne komornikowi. Wpływu obniżenia opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 48 u.k.k. na finansowanie działalności komorników nie można jednak oceniać z pominięciem przedstawionego wyżej różnicowania, a w istocie obniżenia z mocy ustawy podstawowej opłaty egzekucyjnej w wysokości 10% odpowiednio wyegzekwowanego, pozostałego do wyegzekwowania świadczenia, wartości mienia objętego zabezpieczeniem (art. 27 ust. 1, art. 29 ust. 1, art. 31 ust. 2 u.k.k.). To za, jak już zostało wspomniane, przewidziane jest w szerokim zakresie z różnych przyczyn i w różnych granicach, nawet o 8 punktów procentowych (art. 31 ust. 2a u.k.k.). Nie można też pomijać ustalenia przez ustawodawcę opłaty egzekucyjnej stałej w kwocie 100 zł w razie zgłoszenia przez wierzyciela wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego przed doręczeniem dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji (art. 29 ust. 2 u.k.k.) i w kwocie 150 zł w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego z innych przyczyn niż na wniosek wierzyciela albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. (art. 29 ust. 4 u.k.k.) oraz wyłączenia pobierania jakiegokolwiek opłaty w przypadkach przewidzianych w art. 29 ust. 5 u.k.k.

Już z ustawowego obniżenia podstawowej opłaty egzekucyjnej do 5%, 3% i 2 % (art. 27 ust. 2, art. 29 ust. 1, 3, art. 31 ust. 2a u.k.k.) oraz ustalenia opłat stałych w kwocie 100 zł i 150 zł w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego (art. 29 ust. 2 i 4 u.k.k.) wynika znaczne ograniczenie wynagrodzenia prowizyjnego komornika, z którego pokrywa on zasadniczo koszty prowadzonej działalności i pozyskuje dochód na utrzymanie siebie i rodziny. Jest oczywiste, że dalsze obniżenie opłaty stosunkowej na podstawie art. 48 u.k.k. do jednej trzeciej, nie mniej jednak niż 200 zł, prowadzi do znacznego obniżenia wynagrodzenia prowizyjnego komornika. Jak zostało wykazane, w przypadku opłaty podstawowej dolną granicę sądowego obniżenia opłaty egzekucyjnej stanowi 3,33% wartości odpowiednio wyegzekwowanego, pozostałego

do wyegzekwowania świadczenia, mienia objętego zabezpieczeniem; w razie ustawowego obniżenia opłaty do 5% dolna granica obniżenia opłaty wynosi 1,66% odpowiednio wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania i mienia objętego zabezpieczeniem; w razie ustawowego obniżenia opłaty do 3% dolna granica obniżenia wynosi 1% wartości wyegzekwowanego świadczenia; w razie ustawowego obniżenia opłaty do 2% dolna granica obniżenia wynosi 0,66% świadczenia, które miało podlegać zabezpieczeniu.

Mało przekonujące jest przedstawione zapatrywanie, jakoby wprowadzenie dolnych granic obniżenia opłaty egzekucyjnej (do jednej trzeciej opłaty, jednak nie mniej niż 200 zł) stanowiło funkcję gwarancyjną polegającą na zapewnieniu środków na funkcjonowanie kancelarii komorniczej odpowiednio do powagi urzędu i zapewnienia komornikowi odpowiedniego dochodu. Gwarancyjny charakter dolnej granicy obniżenia opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 48 u.k.k. trafnie podaje w wątpliwość J. Szachta. Zdaniem tej autorki przepis ten wprowadzie zapewnia komornikom przychód, jednak wątpliwa jest realizacja dzięki niemu wspomnianej funkcji gwarancyjnej. Pojawia się bowiem pytanie, jaką gwarancją dla komornika ma być wizja obniżenia ustalonej na podstawie i w granicach prawa opłaty egzekucyjnej, skoro w przypadku opłaty maksymalnej w wysokości 50 000 zł obniżenie skutkować może otrzymaniem przez komornika kwoty niepełna 17 000 zł (tj. jednej trzeciej opłaty należnej). Autorka wskazuje przy tym na wiele „udogodnień dla dłużnika polegających na obniżeniu podstawowej opłaty egzekucyjnej (10% – przyp. aut.) nawet o 7 punktów procentowych”⁷⁷. W uzupełnieniu powyższej argumentacji należy dodać, że w znacznej liczbie spraw obniżona opłata egzekucyjna, nawet wyższa niż minimalna, do jakiej może być obniżona (200 zł), nie pokryje kosztów prowadzonego postępowania egzekucyjnego, zwłaszcza w przypadku, gdy umorzone postępowanie egzekucyjne będzie prowadzone przez dłuższy czas albo skutecznie ukończone.

Trudno również zgodzić się z poglądem, jakoby przewidziana w art. 29 ust. 4 u.k.k. opłata egzekucyjna w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego z innych przyczyn niż na wniosek wierzyciela i na podstawie art. 824 § 1

⁷⁷ J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 71.

pkt 4 k.p.c. stwarzała możliwość uzyskania przez komorników środków finansowych na poziomie pozwalającym na realizację powierzonych im zadań⁷⁸. Umorzenie postępowania, o którym mowa, nastąpi bowiem zawsze na pewnym etapie postępowania egzekucyjnego (po doręczeniu dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji), gdy zostały już dokonane niektóre czynności egzekucyjne powodujące określone koszty przekraczające ponad wszelką wątpliwość kwotę 150 zł. Także opłata egzekucyjna w kwocie 100 zł przewidziana w art. 29 ust. 2 u.k.k. w razie złożenia wniosku przez wierzyciela o umorzenie postępowania egzekucyjnego przed doręzeniem dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji nie pokryje kosztów umorzonego postępowania w postaci wydatków niepodlegających zwrotowi oraz nakładu pracy komornika. Na marginesie uwag należy zaznaczyć, że stałe opłaty egzekucyjne przewidziane w art. 29 ust. 2 (100 zł) i ust. 4 (150 zł) u.k.k. już w chwili wejścia w życie ustawy o kosztach komorniczych (1.01.2019 r.) były ustalone na zbyt niskim poziomie, niekompensującym kosztów umorzonego postępowania, obecnie zaś straciły dodatkowo na znaczeniu ze względu na procesy inflacyjne⁷⁹.

W kontekście przedstawionych wyżej źródeł pozyskiwania przez komornika przychodów na pokrycie prowadzonej działalności oraz szerokiego zakresu ustawowego obniżenia opłaty egzekucyjnej podstawowej w wysokości 10% wartości wyegzekwowanego, pozostałego do wyegzekwowania świadczenia oraz świadczenia, które miało podlegać zabezpieczeniu głównie w celu „premiowania dłużnika” wyrażającego wolę dobrowolnego spełnienia świadczenia⁸⁰, obniżenie opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 48 u.k.k. w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych jawi się jako istotne zagrożenie zapewnienia komornikowi środków na pokrycie funkcjonowania kancelarii i uzyskanie godziwego dochodu w związku z pełnioną służbą na utrzymanie siebie i rodziny. To może zaś prowadzić do ograniczenia zdolności komorników sądowych

⁷⁸ Zwolennikiem stanowiska, jakoby opłata egzekucyjna uzyskana przez komornika na podstawie art. 29 ust. 4 u.k.k. stwarzała możliwość uzyskania przez komorników środków finansowych na poziomie pozwalającym na realizację powierzonych im zadań, jest M. Kłonowski [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 1054–1055.

⁷⁹ Zob. m.in. J. Szachta, *Opłata...*, op. cit., s. 156.

⁸⁰ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, druk sejmowy nr 1581 Sejmu VIII kadencji, s. 3, 17.

do realizacji powierzonych im zadań, wpływając tym samym na efektywność egzekucji poprzez osłabienie jej skuteczności i jakości oraz ograniczenia, a nawet pozbawienie komornika dochodu związanego z pełnieniem służby. W skrajnych przypadkach prowadzenie kancelarii komorniczej może okazać się deficytowe, co znajduje wyraz w ograniczeniu zatrudnienia pracowników, a nawet zaprzestaniu jej prowadzenia, co już się niekiedy zdarza. Widoczny jest również spadek zainteresowania nie tylko przejmowaniem istniejących, czy tworzeniem nowych kancelarii komorniczych, ale i wykonywaniem zawodu komornika. Zagrożenie to jest widoczne szczególnie w przypadku kancelarii komorniczych nowo powstałych, prowadzonych w małych miejscowościach, o małym wpływie spraw oraz na terenach mało zurbanizowanych (wiejskich). Względy fiskalne nie powinny jednak prowadzić do likwidacji kancelarii komorniczych i przejmowania spraw przez kancelarie położone w większych miejscowościach, niekiedy znacznie oddalonych, co z pewnością powodowałoby utrudnienia w dotarciu uczestnikom postępowania do komornika, uczestniczeniu w czynnościach egzekucyjnych oraz zwiększenie kosztów postępowania egzekucyjnego. Taki stan rzeczy jest niepożądany także z punktu widzenia realizacji istotnej funkcji publicznej państwa polegającej na zapewnieniu osobom zainteresowanym (fizycznym, prawnym) należytej ochrony prawnej.

Doniosłe znaczenie obniżenia opłaty egzekucyjnej, na podstawie art. 48 u.k.k. za egzekucję świadczeń pieniężnych dla finansowania działalności komorników sądowych, przejawia się ponadto w dwóch sferach. Po pierwsze w tym, że opłaty te stanowią główne źródło przychodów, z których komornik finansuje prowadzenie kancelarii komorniczej, wykonywanie powierzonych mu zadań oraz dochodu na zaspokojenie potrzeb jego i jego rodziny. Po drugie, w znacznej liczbie spraw egzekucyjnych ma miejsce ustawowe obniżenie podstawowej opłaty egzekucyjnej, w tym polegające na zastąpieniu opłaty stosunkowej opłatą stałą w kwocie 100 zł i 150 zł (art. 29 ust. 12 i 4 u.k.k.) oraz niepobieraniem żadnej opłaty w przypadkach przewidzianych w art. 29 ust. 5 u.k.k.

Ujemne następstwa obniżenia (miarkowania) opłaty egzekucyjnej przez sąd dostrzegane były już na gruncie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach

sądowych i egzekucji w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i doktrynie. Trybunał Konstytucyjny stwierdził bowiem, że nieuzasadnione i zbyt ochocze sięganie po ten „nadzwyczajny” instrument może przyczyniać się do osłabienia skuteczności i jakości egzekucji. Pośrednio może też osłabić konkurencyjność gospodarki i wpłynąć negatywnie na rynek pracy⁸¹. Według A. Durdy stosowanie obniżenia opłaty egzekucyjnej, zwłaszcza zbyt częste, wbrew literalnej gwarancji jego wyjątkowości, musi w konsekwencji prowadzić do pogorszenia sytuacji komorników, którzy na własny rachunek prowadzą egzekucję⁸². Idące w tym kierunku wypowiedzi można odnotować także na gruncie obowiązującej ustawy o kosztach komorniczych. Według M. Klonowskiego za zwiększeniem restrykcyjności przesłanek obniżenia opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 48 u.k.k. przemawia fakt, że uzyskane przez komornika opłaty egzekucyjne stanowią podstawę ustalania wysokości należnego mu wynagrodzenia prowizyjnego, a każde obniżenie opłaty uderza bezpośrednio w prawa majątkowe komornika jako osoby, której podstawowym obowiązkiem jest właśnie egzekucja należności objętych tytułami wykonawczymi⁸³. J. Szachta podkreśla natomiast, że ochocze przychylanie się przez sąd do wniosków o obniżenie opłaty prawdopodobnie spowoduje niebezpieczeństwo ekonomiczne dla komorników, co będzie skutkować zachwianiem się systemu egzekucji w Polsce. Nie do przyjęcia jest to, aby koszty działalności egzekucyjnej w ogólności finansowane były przez komornika sądowego z własnego majątku. Powinny być one pokrywane przez strony postępowań egzekucyjnych, a jedynie wyjątkowo przez Skarb Państwa⁸⁴. Zdaniem wskazanej autorki dalsze pozostawienie instytucji miarkowania opłaty egzekucyjnej pozbawia komorników sądowych wynagrodzenia prowizyjnego, które przeznaczone jest w części na prowadzenie kancelarii komorniczej. To może powodować także spadek zainteresowania wykonywaniem zawodu komornika sądowego, a co za tym idzie – zmniejszenie sprawności egzekucji⁸⁵.

⁸¹ Wyrok TK z dnia 8 maja 2006 r., P 18/05, Dz.U. z 2006 r., poz. 585; wyrok TK z dnia 20 listopada 2012 r., SK 34/09, Dz.U. z 2012 r., poz. 1328.

⁸² A. Durda, *Ustawa...*, op. cit., s. 333; tak też A. Marciniak, *Opłaty...*, op. cit., s. 26.

⁸³ M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 1114.

⁸⁴ J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 76. Tak też A. Marciniak, *Opłaty egzekucyjne...*, op. cit., s. 25.

⁸⁵ J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 79.

Wydaje się, że według Trybunału Konstytucyjnego oraz przedstawicieli doktryny środkiem zaradczym przeciwko powstaniu niekorzystnych następstw obniżenia opłaty egzekucyjnej w sferze wynagrodzenia prowizyjnego, a w dalszej kolejności dochodów komornika ma być dopuszczalność obniżania opłaty egzekucyjnej tylko w przypadkach szczególnych, nadzwyczajnych, absolutnie wyjątkowych⁸⁶. Wskazany przez Trybunał Konstytucyjny oraz przedstawicieli doktryny sposób rozwiązania ujemnych następstw obniżenia opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 48 u.k.k. na finansowanie działalności komornika nie wydaje się trafny. Pomijając problemy interpretacyjne zawartego w tym przepisie kwantyfikatora „szczególne okoliczności”, daleko idące ograniczenie dopuszczalności obniżenia opłaty egzekucyjnej w swej istocie prowadzi do podważenia samej idei tej instytucji (pozostaje w sprzeczności) uznawanej jako potrzebnej, społecznie pożądanej, pozwalającej spojrzeć na egzekucję sądową z perspektywy sprawiedliwości społecznej, celem dostrzeżenia w niej nie tylko sztywnych rozwiązań prawnych, lecz także zasad słuszności⁸⁷. Wychodząc z tych założeń, należy stwierdzić, że obniżenie powinno być stosowane w każdym przypadku wystąpienia przesłanek z art. 48 ust. 1 u.k.k., tj. niskiego nakładu pracy komornika, trudnej sytuacji majątkowej dłużnika oraz niskich dochodów po stronie dłużnika. Nietrudno dostrzec, że okoliczności te wystąpią w znacznej liczbie przypadków, co z kolei może prowadzić do upowszechnienia stosowania przez sądy obniżenia opłaty, gdyż dłużnik w związku z prowadzoną przeciwko niemu egzekucją na ogół znajduje się w trudnej sytuacji majątkowej i nie jest to dla niego sytuacja zwyczajna, lecz szczególna. To spowodowałoby natomiast nadmierne obniżanie opłat egzekucyjnych, stwarzające poważny wzrost zagrożenia finansowania działalności komornika ze wszystkimi tego konsekwencjami.

⁸⁶ Wyrok TK z dnia 8 maja 2006 r., P 18/05, Dz.U. z 2006 r. poz. 585; wyrok TK z dnia 20 listopada 2012 r., SK 34/09, Dz.U. z 2012 r., poz. 1328. Podobnie: SO w Łodzi w postanowieniu z dnia 16 maja 2011 r., III Cz 634/11, niepubl.; I. Kunicki, *Ustawa...*, op. cit., s. 245; Ł. Zamojski, *Miarkowanie opłaty...*, op. cit., s. 47, s. 479; T. Zembrzusi [w:] *Sądowe obniżenie...*, op. cit., s. 141; A. Kościółek, J. Studzińska, *Koszty...*, op. cit., s. 338.

⁸⁷ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, druk sejmowy nr 1581 Sejmu VIII kadencji, s. 15; M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 1113; T. Zembrzusi, *Sądowe obniżenie...*, op. cit., s. 141.

Poczynione ustalenia zdają się zatem przemawiać za postulowaną niekiedy w doktrynie likwidacją tej instytucji⁸⁸, podważającą podstawową zasadę prawa egzekucyjnego, jaką jest odpowiedzialność dłużnika za celowe koszty tego postępowania egzekucyjnego. Nie wchodząc w szczegółową analizę argumentacji zwolenników obniżania opłaty sądowej przewidzianej w art. 48 u.k.k., należy stwierdzić, że chybione są argumenty odwołujące się do zasady słuszności⁸⁹, humanitaryzmu⁹⁰, czy ochrony socjalnej⁹¹ przede wszystkim dłużnika (wierzyciela, o ile będzie obciążony opłatą). Prawa dłużnika oraz wierzyciela obciążonego opłatą egzekucyjną w postępowaniu egzekucyjnym są bowiem w wystarczającym stopniu chronione przepisami o ograniczeniach egzekucji oraz wskazanymi wyżej przepisami o ustawowych obniżeniach wysokości opłaty egzekucyjnej (art. 27 ust. 2, art. 29 ust. 1, 2 3, 4, art. 31 ust. 2a u.k.k.) i o odstąpieniu od pobierania opłaty (art. 29 ust. 5 u.k.k.), stanowiących przejaw „premiowania” dłużnika wyrażającego wolę dobrowolnego spełnienia świadczenia. Z kolei eliminacji nadużyć ze strony wierzyciela zmierzającego do szykanowania dłużnika poprzez składanie nieuzasadnionych wniosków o wszczęcie egzekucji służy uregulowanie zawarte w art. 30 u.k.k. przewidujące obciążenie wierzyciela kosztami w razie oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego.

Jeżeli jednak w prawie egzekucyjnym ma funkcjonować obniżenie opłaty egzekucyjnej przewidziane w art. 48 u.k.k., wyłania się pytanie o kształt funkcjonowania tej instytucji jako pożądanego środka ochrony socjalnej z jednej strony, a z drugiej – stwarzającej zagrożenie uzyskania przez komornika funduszków na funkcjonowanie kancelarii komorniczej na odpowiednim poziomie i osiągnięcie godziwego dochodu na utrzymanie siebie i rodziny. Wydaje się, że można wskazać dwa możliwe rozwiązania, które z jednej strony wpłynęłyby pozytywnie na

⁸⁸ J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 78.

⁸⁹ T. Zembrzusi, *Sądowe obniżenie...*, op. cit., s. 141.

⁹⁰ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, druk sejmowy nr 1581 Sejmu VIII kadencji, s. 15; M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 1113. Podobnie T. Zembrzusi, *Sądowe obniżenie...*, op. cit., s. 141.

⁹¹ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, druk sejmowy nr 1581 Sejmu VIII kadencji, s. 15; Ł. Zamojski, *Miarkowanie opłat...*, op. cit., s. 477.

sytuację finansową komornika, nie pozbawiając go opłaty wynikającej z przepisów ustawy, z drugiej jednak nie stanowiłyby pogorszenia sytuacji dłużnika i wierzyciela. Według pierwszego zapatrywania, bez uchylania przepisu art. 48 u.k.k., należałoby wprowadzić rozwiązanie analogiczne do przewidzianego w art. 46 u.k.k. W przypadku obniżenia opłaty egzekucyjnej (miarkowania) sąd, przy którym działa komornik, powinien przekazać mu ze Skarbu Państwa kwotę, o którą została obniżona opłata. Według drugiego stanowiska należałoby uchylić art. 48 u.k.k. i przyznać osobie obowiązanej do poniesienia opłaty egzekucyjnej możliwość wystąpienia z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych z przyczyn przewidzianych w uchylonym art. 48 u.k.k.⁹²

Właściwe wydaje się rozwiązanie drugie. Na taką możliwość wskazuje już na gruncie poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 19 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji Z. Knypl⁹³, a na gruncie obowiązującej ustawy o kosztach komorniczych J. Szachta⁹⁴. Przemawia za nim partycypacja Skarbu Państwa w opłatach egzekucyjnych uzyskanych przez komornika w związku z wykonywaniem powierzonych mu zadań określonych w art. 3 ust. 3 pkt 1–2a u.k.s. w granicach określonych w art. 150 u.k.s. Wprawdzie opłaty egzekucyjne, o których mowa, zgodnie z art. 149 ust. 1 u.k.s. stanowią niepodatkową należność budżetową o charakterze publicznoprawnym, lecz są pobierane przez komornika i w związku z dokonywaniem powierzonych mu czynności. Nie wydaje się uzasadnione, aby funkcja państwa w zakresie udzielania ochrony prawnej polegająca na wykonaniu tytułów egzekucyjnych, wykonawczych, zabezpieczających, postanowień o zabezpieczeniu i nakazaniu wydania środka dowodowego w sprawach własności intelektualnej (art. 3 ust. 3 pkt 1–2a u.k.s.) była realizowana przez komornika w całości ze środków pozabudżetowych – opłat komorniczych, przy jednoczesnym partycypowaniu państwa w opłatach egzekucyjnych uzyskanych

⁹² Na podobieństwo obniżenia opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 48 u.k.k. i zwolnienia od kosztów sądowych wskazuje T. Zembrzusi, *Sądowe obniżenie...*, op. cit., s. 136. Na odmienny charakter tych instytucji procesowych (zwolnienia od opłaty egzekucyjnej i obniżenia opłaty egzekucyjnej) wskazują: M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, op. cit., s. 1113 i nast.; J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 74–75.

⁹³ Z. Knypl, *Nakład pracy...*, op. cit., s. 52–53.

⁹⁴ J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 79.

przez komornika w toku postępowania egzekucyjnego, bez jednoczesnego zapewnienia komornikom niezbędnych środków na funkcjonowanie kancelarii i wynagrodzenia za pełnioną funkcję w przypadku sądowego obniżenia tych opłat. Jak już wspomniano, udział Skarbu Państwa, według obowiązującej regulacji zawartej w ustawie o kosztach komorniczych w finansowaniu działalności komorników, ogranicza się jedynie do pokrycia wydatków gotówkowych komornika i należnych mu opłat egzekucyjnych za osoby zwolnione od kosztów sądowych w przypadku umorzenia bezskutecznego postępowania egzekucyjnego lub z innych przyczyn (art. 46 ust. 2 u.k.k.). Udział tych środków w parytecie kosztów działalności komorników jest jednak niewielki.

5. Podsumowanie

Przedstawione źródła finansowania działalności komornika, zróżnicowanie przez ustawodawcę opłaty egzekucyjnej stosunkowej, wyrażające się w obniżeniu jej wysokości (art. 27 ust. 2, art. 29 ust. 1, 3, art. 31 ust. 1a u.k.k.), zastąpieniu opłatą stałą (art. 29 ust. 2 i 4 u.k.k.), czy wyłączeniu jej pobierania (art. 29 ust. 5 u.k.k.), wskazują, jak istotny wpływ na finansowanie działalności i dochody komornika może mieć obniżenie (miarkowanie) opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 48 u.k.k. Nie budzi wątpliwości, że wynagrodzenie prowizyjne, stanowiące część opłat uzyskiwanych za prowadzenie egzekucji świadczeń pieniężnych, które mogą być obniżone na podstawie art. 48 u.k.k., stanowi główne źródło utrzymania kancelarii komorniczej i dochodów komornika. Obniżenie opłaty egzekucyjnej na podstawie tego przepisu może zatem prowadzić do znaczącego ograniczenia środków na prowadzenie kancelarii komorniczej, a nawet uczynić tę działalność deficytową. Nie do przyjęcia jest, aby koszty realizacji zadań powierzonych komornikowi z zakresu udzielania ochrony prawnej finansowane były przez komornika sądowego ze środków, które powinny stanowić jego dochód, czyli niejako kosztem „uszczerpcenia” jego własnego majątku, a w skrajnych przypadkach z majątku osobistego. To zaś może prowadzić także do osłabienia skuteczności i jakości egzekucji⁹⁵.

⁹⁵ Wyrok TK z dnia 8 maja 2006 r., P 18/05, Dz.U. z 2006 r., poz. 585.

Jak już zostało zaznaczone, ryzyko, o którym mowa, jest aktualne zwłaszcza w przypadku kancelarii nowo powstałych lub działających w mniejszych miejscowościach i o niskim wpływie spraw, czego przejawem może być likwidacja takich kancelarii. Kancelarie te, jeśli prześledzić ich przychody, stanowią wcale niemały udział w ogólnej liczbie kancelarii komorniczych działających w Polsce.

Szczególne zastrzeżenia budzi dopuszczalność obniżenia przez sąd opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 48 u.k.k., która jest już obniżona na podstawie ustawy, że także obniżenia przewidziane w przepisach ustawy nasuwają zastrzeżenia, zwłaszcza z powołaniem się dłużnika na gotowość dobrowolnego spełnienia świadczenia (art. 29 ust. 2, art. 29 ust. 1, 2, art. 31 ust. 2a u.k.k.)⁹⁶. Trudno bowiem zaakceptować premiowanie dłużnika, który wykonuje ciężący na nim obowiązek dopiero po wszczęciu przeciwko niemu postępowania egzekucyjnego, nawet w krótkim czasie (przed upływem miesiąca), co powinien uczynić bez zbędnej zwłoki po powzięciu wiadomości o ostatecznym ustaleniu obowiązku (uprawomocnieniu się tytułu egzekucyjnego albo uzyskaniu przez tytuł egzekucyjny przymiotu natychmiastowej wykonalności). Dochodzi bowiem wówczas do podwójnego obniżenia opłaty egzekucyjnej⁹⁷, które przy niższych opłatach, jak pokazują dokonane wcześniej wyliczenia, może prowadzić do należności wręcz symbolicznych, np. przy opłacie obniżonej ustawowo do 5% – do 1,66%, obniżonej do 3% – do 1%, obniżonej do 2% – do 0,66%, jednak nie mniej niż 200 zł.

Dokonana analiza wpływu obniżenia opłaty egzekucyjnej na działalność komornika sądowego realizującego powierzone mu zadania z zakresu funkcji państwa zdaje się przemawiać za likwidacją tej instytucji procesowej⁹⁸. Wypada zgodzić się z poglądem I. Kunickiego, który twierdzi, że opłaty komornicze powinny być ustalone normatywnie tak, aby zapewniały funkcjonowanie przeciętnej kancelarii komorniczej, bez możliwości korygowania opłaty przez sąd⁹⁹. Wysokość opłat egzekucyjnych, jako głównego źródła przychodów uzyskiwanych

⁹⁶ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, druk sejmowy nr 1581 Sejmu VIII kadencji, s. 8 i nast.

⁹⁷ A. Durda, *Ustawa...*, op. cit., s. 324; J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 78.

⁹⁸ J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 78.

⁹⁹ I. Kunicki, *Ustawa...*, op. cit., s. 243

przez komorników sądowych, powinna być ustalona z uwzględnieniem średnio statystycznie określonej ściągalności kosztów komorniczych¹⁰⁰. System finansowania działalności egzekucyjnej komorników sądowych należałoby tak ukształtować, aby wykluczał deficytowość, czy też nieopłacalność działalności egzekucyjnej komorników. Jak trafnie zauważa A. Marciniak, przemawia za tym wzgląd na potrzebę ochrony interesu publicznego i wypełnienia przez państwo jego zadań egzekucyjnych. Dopuszczalność sądowego obniżenia opłaty egzekucyjnej może niewątpliwie naruszać stabilność i spójność tego systemu, a powszechne wykorzystywanie przez sądy takiego obniżenia może powodować, że wykonywanie zawodu komornika będzie w dużym zakresie niebezpiecznie deficytowe¹⁰¹. Jeśli jednak instytucja ta ma pozostać w ustawie o kosztach komorniczych za sprawą orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, uznającego ją za zgodną z Konstytucją RP¹⁰², to pożądane jest wprowadzenie mechanizmu analogicznego jak w przypadku zwolnienia od kosztów w postępowaniu egzekucyjnym (art. 45 u.k.k.), zobowiązującego Skarb Państwa do przekazania komornikowi kwoty, o którą została obniżona opłata egzekucyjna¹⁰³.

STRESZCZENIE **Wpływ sądowego obniżenia opłaty egzekucyjnej na finansowanie działalności komornika sądowego**

Problematyka sądowego obniżenia opłaty egzekucyjnej, uregulowanego w u.k.k., jest przedmiotem wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego oraz przedstawicieli doktryny. Dotyczą one przede wszystkim dopuszczalności i przesłanek obniżenia opłaty, natomiast w niewielkim zakresie poruszany jest wpływ obniżenia na finansowanie działalności, zwłaszcza egzekucyjnej i dochodu komornika. W niniejszym opracowaniu omówiono wskazaną kwestię w kontekście statusu komornika, źródeł finansowania przez komornika powierzonych mu zadań, zróżnicowania opłaty egzekucyjnej, określonej mianem obniżenia z mocy ustawy. Przedstawiono również ujemne następstwa obniżenia opłaty egzekucyjnej dla funkcjonowania kancelarii komorniczej i dochodów komornika z powołaniem się na zapewnienie

¹⁰⁰ A. Marciniak, *Koszty egzekucji komorniczej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (2003–2009)* [w:] *W poszukiwaniu dobrego i sprawiedliwego prawa. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, pod red. K. Lubińskiego, Warszawa 2013, s. 527; T. Zembruski, *Sądowe obniżenie...*, op. cit., s. 142.

¹⁰¹ A. Marciniak, *Opłaty...*, op. cit., s. 25.

¹⁰² Wyrok TK z dnia 29 stycznia 2013 r., K 1/11, OTK-A 2013/1/6.

¹⁰³ Z. Knypl, *Nakład pracy...*, op. cit., s. 52–53; J. Szachta, *Miarkowanie...*, op. cit., s. 79.

wystarczającej ochrony praw strony (dłużnika, wierzyciela), obowiązanej do poniesienia należnych opłat egzekucyjnych przez uregulowania dotyczące ograniczeń egzekucji. W podsumowaniu dokonanych ustaleń sformułowano postulat uchylenia art. 48 u.k.k. i tym samym możliwości obniżenia opłaty egzekucyjnej przez sąd, a w przypadku pozostawienia tej instytucji wskazano na potrzebę wprowadzenia na wzór zwolnienia z kosztów komorniczych (art. 45 i 46 u.k.k.) obowiązku przekazania komornikowi przez Skarb Państwa sumy, o którą została obniżona opłata egzekucyjna.

Słowa kluczowe: status prawny komornika, zadania powierzone komornikom, koszty działalności komornika, koszty komornicze, opłaty egzekucyjne, obniżenie opłaty egzekucyjnej

ABSTRACT **The Impact of the Judicial Reduction of the Enforcement Fees on the Financing of a Court Bailiff's Activity**

dr hab. Józef Jagieła, professor at the University of Łódź, Department of Civil Procedure II, Faculty of Law and Administration, University of Łódź; ORCID: 0000-0001-9103-5185

The issue of the judicial reduction of the enforcement fee, as regulated in the Act on Court Bailiff Costs (u.k.k.), has been addressed by both the Constitutional Tribunal and representatives of legal scholarship. These analyses focus primarily on the admissibility and prerequisites for reducing the fee, whereas comparatively little attention has been devoted to the impact of such reduction on the financing of a bailiff's activity, in particular enforcement operations and the bailiff's income. This study examines the above issue in the context of the bailiff's legal status, the sources of financing of the tasks entrusted to the bailiff, and the differentiation of enforcement fees, including those reduced by operation of law. It also presents the negative consequences of reducing the enforcement fee for the functioning of a bailiff's office and for the bailiff's income, with reference to the fact that adequate protection of the rights of the party (debtor or creditor) obliged to bear enforcement fees is ensured by the regulations governing limitations on enforcement. In the concluding remarks, a postulate is formulated to repeal Article 48 of the Act on Court Bailiff Costs and thereby eliminate the possibility for courts to reduce the enforcement fee. Alternatively, should this institution be retained, it is proposed by analogy to exemption from bailiff costs (Articles 45 and 46 of the Act on Court Bailiff Costs) to introduce an obligation for the State Treasury to compensate the bailiff in the amount by which the enforcement fee has been reduced.

Keywords: legal status of the court bailiff, tasks entrusted to bailiffs, costs of bailiff activity, bailiff costs, enforcement fees, reduction of the enforcement fee

Bibliografia/References

- Antkiewicz A., Merchel Z., *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Sopot 2019.
Biezuński P., *Miarkowanie wysokości opłaty egzekucyjnej*, M.Prawn. 2013, nr 2.

Ciszewski P., *Problematyka obniżenia opłaty stosunkowej w postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2013, nr 4–6.

Dziewulska M., *O niemożności obniżenia opłaty stosunkowej przez sąd w ramach nadzoru sprawowanego na podstawie art. 759 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego*, PS 2015, nr 11–12.

Durda A., *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2016.

Durda A., *Czynności nieegzekucyjne wykonywane przez komornika sądowego*, Sopot 2025.

Generowicz M., *Dopuszczalność złożenia przez obowiązane wniosku o obniżenie opłaty stosunkowej ustalonej w postępowaniu zabezpieczającym*, PS 2024, nr 6.

Jagiela J., *Opłaty komornicze i zakres ich miarkowania [w:] Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2018.

Jarocho A. [w:] *Koszty komornicze. Zbiór studiów*, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2022.

Kamińska-Krawczyk K., *Obniżenie przez sąd opłaty egzekucyjnej*, PPE 2012, nr 1.

Knypl Z., Merchel Z., *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, Sopot 2013.

Knypl Z., *Nakład pracy komornika jako kryterium ustalenia opłaty egzekucyjnej*, PPE 2014, nr 11.

Kościółek A., Studzińska J., *Koszty komornicze. Aspekty praktyczne*, Sopot 2023.

Kunicki I., *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2018.

Lubiński K., *Status publicznoprawny komornika sądowego [w:] Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, pod red. K. Lubińskiego, Sopot 2000.

Lubiński K., *Status konstytucyjnoprawny zawodu komornika sądowego [w:] W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, pod red. K. Lubińskiego, Warszawa 2013.

Marciniak A., *Koszty egzekucji komorniczej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (2003–2009) [w:] W poszukiwaniu dobrego i sprawiedliwego prawa. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, pod red. K. Lubińskiego, Warszawa 2013.

Marciniak A., *Opłaty egzekucyjne. Dwie uwagi de lege ferenda*, PPE 2017, nr 7.

Marciniak A., *Opłata stała należna od wierzyciela w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego obejmującego egzekucję kosztów sądowych*, PPE 2019, nr 5.

Merchel Z., *Koszty egzekucji komorniczej po nowelizacji ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz kodeksu postępowania cywilnego*, M.Prawn. 2005, nr 4.

Nowak J., *Funkcje opłaty stosunkowej od świadczeń wyegzekwowanych – postulaty de lege ferenda*, PPE 2018, nr 4.

Olaś A. [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom IV. Cz. I. Postępowanie nieprocesowe*, pod red. P. Ryłskiego, M. Walasika, Warszawa 2021.

Reiwer R., *Komornik sądowy w nowej ustawie regulującej wykonywanie tego zawodu* [w:] *Status prawny komornika sądowego. Wyzwania współczesności*, pod red. M. Jabłońskiego, A. Marciniaka, Sopot 2016.

Sadza A., *Obniżenie opłaty egzekucyjnej na wniosek wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym wszczętym przed dniem wejścia w życie ustawy o kosztach komorniczych*, M.Prawn. 2021, nr 5.

Sobol E. (red.), *Mały słownik języka polskiego*, Warszawa 1994.

Dodaj te trzy pozycje pomiędzy Sobol a Uliasz:

Szachta J., *Analiza zasadności ustalenia opłaty końcowej przez komornika sądowego w sytuacji, gdy wierzyciel jest podmiotem zwolnionym od uiszczenia tej opłaty*, PPE 2022, nr 9.

Szachta J., *Miarkowanie opłaty egzekucyjnej za egzekucję świadczeń pieniężnych – zagadnienia wybrane*, PPE 2022, nr 1.

Szachta J., *Opłata końcowa należna od wierzyciela w związku z umorzeniem postępowania egzekucyjnego – zagadnienia wybrane*, M.Prawn. 2025, nr 3.

Uliasz M. [w:] *System Postępowania Cywilnego. Tom 8. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, pod red. K. Flagi-Gieruszyńskiej, Warszawa 2021.